

Landschap en ecosysteem

“Golfbaan is te gast in het landschap”

Eckelkse beek

Dit jaar schrijft NLadviseurs in de greenkeeper een reeks artikelen over golfbanen en duurzaamheid. De toenemende interesse in dit aspect van bedrijfsvoering en de actieve ondersteuning van de Nederlandse Golf Federatie, maakt het de moeite waard inhoudelijk verschillende praktijkvoorbeelden te bekijken. De reeks artikelen volgt de opdeling van het GEO-certificaat in zes thema's. In dit artikel het eerste onderdeel: landschap en ecosysteem.

Auteur: Guido Hamelink

Het thema landschap en ecosysteem omvat een groot aantal aspecten zoals bodem, water, lucht, mens, dier en planten. Deze elementen hebben een sterke onderlinge relatie en afhankelijkheid. Een golfbaan is een landschap waar al deze elementen duidelijk terug zijn te vinden. De bodem als onderlegger van het terrein. Planten en bomen als tactisch en waardevol beeldelement. Water als levensmiddel en als hindernis. Dieren, het bodemleven van essentieel belang voor de groei van het gras. De mens als beheerder en recreant en als economische drager. In een optimale situatie zouden alle factoren in harmonie met elkaar samen zorgen voor een perfecte inrichting. Hoe wordt op de Nederlandse golfbaan omgegaan met de inpassing in het

landschap en met de natuur? Twee voorbeelden uit de praktijk.

Golfcentrum Amsteldijk

Initiatiefnemers: Ger en Tineke Loogman, Locatie: Bovenkerkerpolder, Amstelveen, Architect: Alan Rijks, Realisatie: Heijmans Sport en Groen

- 30 procent natuurterrein (natuurlijk grasland, flauwe oevers, rietvelden en open water)
- verschillende wandelpaden, die zijn opengesteld, maken het gebied toegankelijk en interessant voor de bewoners van Amstelveen.

Golfcentrum Amsteldijk wordt momenteel

aangelegd op de overgang van Amstelveen naar het Groene Hart. Het landschap dat voorheen bestond uit grasland is een uitloopgebied voor weidevogels. Verder naar het hart van de polder ligt 'de Ronde Hoep'. Dat is een groot stuk uniek en aaneengesloten polderlandschap waar weidevogels als de Kievit en de grutto broeden. Dat er aan een dergelijk 'gevoelige locatie' randvoorwaarden worden gesteld door de overheid verrast niemand. Wat speelt er bij de ontwikkeling van een dergelijk project?

Ger Loogman:

“Je bent te gast in het landschap, ik vind het niet meer dan normaal, dat je daar dan ook zoveel mogelijk rekening mee houdt. Wij zijn aan het

werk in een polder en dan zoek je naar een manier waarop je wat kan toevoegen. Natuurlijk ligt een ontwikkeling van een golfbaan hier gevoelig. Dat is ook één van de redenen waarom we vanaf het begin af aan hebben geïnvesteerd in een uitvoerige planvorming en bijvoorbeeld een ontwikkeling die volgens de richtlijnen van het destijds geldende Committed to Green certificaat waren.

Vreselijk jammer dat je toch nog zoveel wantrouwen ontmoet. Milieu- en natuurgroepen geloven niet dat je werkt vanuit een ideaal. Ze geven hoe dan ook tegengas en hebben geen positieve aandacht voor alle initiatieven die we ontplooiën om er wat moois van te maken."

Alan Rijks:

"Een golfbaan aanleggen in een dergelijk polderlandschap geeft een tweeslachtig gevoel: enerzijds weet je dat het oorspronkelijke weidegebied onomkeerbaar wordt aangepast, anderzijds maak je er een mooi nieuw landschap met hoge natuurwaarde. In een veranderende maatschappij zijn er weinig zekerheden voor bewoners als het gaat om het behouden van hun geliefde koeienweide. De golfbaan schept een groene buffer die niet bebouwd kan worden en maakt het landschap toegankelijker voor een groter publiek. In het ontwerp hebben we gekeken naar de natuurlijke potenties en de landschappelijke karakteristiek. Je maakt dan gebruik van de sterke punten. Zo zijn de

kenmerkende slotenpatronen en zichtlijnen opgenomen in het ontwerp. Er komt veel water dat goed aansluit op de behoefte van water- en weidevogels die in deze omgeving belangrijke doelsoorten zijn."

"Je bent te gast in het landschap, niet meer dan logisch dat je dan een goede inpassing verzorgt"

Golfbaan Bleijenbeek

Initiatiefnemers: Dirk Jan Vink, Locatie: Maasduingebied, Afferden, Noord-Limburg, Architect: Jol Golf Design, Realisatie: Aha de Man

Golfbaan Bleijenbeek is sinds 2005 geopend en ligt op een prachtige locatie in het Maasduingebied, grenzend aan een Natura 2000 gebied. Karakteristiek zijn de rivierduinen en de afwatering in de richting van de Maasvallei door de Eckeltse beek. Voor de aanleg bestond de locatie hoofdzakelijk uit akkers. De baan is opgedeeld in diverse kamers waarbinnen de holes zijn gelegen. Bijzonder is het voorkomen van de bever en 226 soorten planten. Michiel van der Vaart: "Golfbaan Bleijenbeek is één van die projecten die door de ligging en alle omgevingsfactoren een echte buitenkans is. Bij het tekenen van dit project waren de kernwaarden de ruïne van het aangrenzende kasteel, de loop van de Eckeltse beek, de rivierduinen in het gebied en de voor een landgoed typerende elementen als lanen en beplantingen.

Dirk Jan Vink: "Er is nu veel draagvlak voor dit project. Dat was toen we begonnen wel anders. Lokale natuurgroepen waren faliekant tegen. Doorzetten en een gemeente die achter het project stond heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat er constructief overleg gevoerd kon worden. Zo heeft een lokale natuurwerkgroep (IVN Maasduinen) een nulmeting gedaan om de waardes vast te leggen en te kunnen beoordelen of de golfbaan de natuur schade zou toebrengen."

Michiel van der Vaart: "We hebben ook intensief met het waterschap overlegd die dit project mede wilde aangrijpen als mogelijkheid de Eckeltse beek weer te laten meanderen. Leuk is dat een schets van Gerard Jol zo in de smaak viel, dat aan de hand hiervan de beekloop opnieuw

Golfcentrum Amsteldijk: Kerk in de mist.

Golfbaan Bleijenbeek.

Golfbaan Bleijenbeek: kasteelruïne.

is gegraven. Voor verwarring en bezorgdheid zorgden de speellijnen die we, zoals gebruikelijk is, in de tekeningen zetten. De beheerders van het waterschap hadden het niet meer omdat ze bang waren ballen naar hun hoofd te krijgen bij het opschonen van de beek (eenmaal per jaar!). We hebben de speellijnen er dus maar gewoon uit gehaald.”

GEO-visie

Het zijn twee verschillende projecten, maar allebei zijn ze ontwikkeld vanuit de overtuiging dat een goede inpassing in het landschap noodzakelijk is voor een succes. Vanuit het oogpunt van de Golf Environment Organization is de ontwikkeling van een golfbaan op een verantwoorde manier een absolute randvoorwaarde. Discussiepunt is

of je op alle locaties een golfbaan moet kunnen aanleggen. Dat is wat ons betreft zeker niet het geval. Breng je schade toe aan een uniek landschap en eventueel hoge natuurwaarden, dan is het geen geschikte locatie voor een ontwikkeling. Bij beide voorbeeldprojecten is geïnvesteerd in het toevoegen van landschappelijke en natuurlijke waarden. Er is onderzoek gedaan naar bestaande en potentiële natuurwaarden. Er zijn duidelijke doelstellingen ten aanzien van welke landschapstypen er voor ogen zijn en welke dier-/ plantgroepen hiermee worden bevorderd. Interessant is bij het project Bleijenbeek dat er interesse is vanuit de lokale natuurvereniging (IVN). Wat dat betreft vormt dat een contrast met het project Golfcentrum Amsteldijk. De aanval heeft de onderlinge banden verhard, terwijl er bij een open gesprek wellicht nog meer rekening gehouden had kunnen worden met wensen uit de omgeving. Zoiets is een gemiste kans voor betrokkenen. Tijdens een gesprek over inventarisaties op Golfbaan Bleijenbeek met één van de lokale natuurvrienden: “Wanneer beginnen ze nou eens met het uitbreiden van die golfbaan”.

**“Van nature aangesloten
landschappen en ecosystemen
hebben betrekking op de
oppervlakte van de aarde. Zij
zijn de omgeving waarin wij
leven, werken en spelen”
(website Golf Environment
Organization)**

Conclusies

- Verantwoord beheer in de toekomst maakt of breekt alle inspanningen die nu tijdens de aanleg gedaan worden.
- Het bijhouden van de ontwikkeling van soortendiversiteit geeft voor het beheer belangrijke informatie en is voor natuurgroepen een belangrijke ‘bewijslast’. Kennis van je bijzondere soorten is overigens alleen al vanuit de Flora- en faunawet een vereiste.
- Beide initiatiefnemers zijn zich doordrongen van de situatie waarin de golfbaan zich begeeft en begrijpen het belang hierop aan te sluiten.